

مورخ ۱۷ اگست ۲۰۱۹
نوشته: کریم پوپل
نویسنده و کپی‌بديا دانشنامه آزاد

اقتصاد افغانستان طی سالهای بعد از ۲۰۱۴

افغانستان کشوریست که اکنون نظام بازار آزاد در آن جاری است. در نظام بازار آزاد سیستم مالییه دهی با اخذ ۲۰ فیصد، عدم مداخله دولت جاری است. ولی به نسبت اینکه ۵۰ فیصد ولسوالی‌ها بدست طالبان افتاده مالییه دهی آن به بودیجه طالبان تعلق گرفته است. از اینرو سال به سال فیصدی عواید دولت کم شده کشور از از ترقی پیشرفت و توانایی مالی و بازدهی باز مانده است. ۱ بر ۳ حصه در آمد ملی افغانستان مربوط به زراعت میباشد. اکثر حصص بدست طالبان افتاده فیصدی مالییه دهی زمین نیز به ۴۰ فیصد کشانیده شده است.

الی سال ۲۰۱۲ که توجه بی حد کشورهای جهانی به افغانستان معطوف بود رشد کشور به ۹/۳ رشد نفوس به ۳ فیصد کشانیده شده بود ولی در سال ۲۰۱۳ و بعد از ان رشد نفوس به ۳ فیصد و رشد جامعه به ۲/۲ فیصد رسیده در سال ۲۰۱۴ رشد اقتصادی بیش‌تر کاهش یافته و به ۱/۵ درصد رسیده بود. دولت افغانستان رشد اقتصاد کشور را در سال ۲۰۱۸ به ۲/۲ اعلان نموده است.

در مجموع دولت افغانستان به ۲/۵ میلیارد غرض مصارف دولتی ۴/۵ میلیارد دالر را برای ساخت پروژه‌های عادی و انکشافی اشد ضرورت دارد در صورت قطع کمکها اگر دولت افغانستان توانمندی دریافت ۲/۵ میلیارد دالر را داشته باشد میتواند تنها مصارف دولت را بدون کدام ساخت پروژه برای سالها به پیش ببرد. این پول را از طریق فروش مواد خام معادن گاز و تیل میتواند بدست آید زیرا کشور به اسعاری دالری احتیاج دارد. صادرات کشور ۵۹۵ میلیون ولی واردات ۷/۹ میلیارد دالر است. این همه دالرا چگونه بدست آورد. در میان این مواد خرید ۱ میلیون تن گندم ۷۰۰ میلیون دالر ادویه جات یک میلیارد دالر بوره چای روغن و غیره میباشد که ضروری است. یعنی برای زنده ماندن ملت افغان به ۳ میلیارد دالر و دولت به ۲/۵ که جمله ۵/۵ میلیارد دالر میشود ضرورت دارد که شب و روز را سپری کند. ۲۳ میلیون در قرا و ولسوالی‌ها زندگی داشته در شرایط بد و سخت الی ۹۵ فیصد از تولیدات وطنی مصرف می کنند ۹/۵ میلیون در شهر ها زندگی داشته تعداد ۵۰ الی ۷۰ فیصد مواد که مصرف می کنند همه وارداتی است.

فعلا در صورت قطع کمک ها تولید خشخاش یگانه را در آمد خواهد بود دیگر راه باقی نمی ماند. کشورهای غربی از ترس جان خود مجبور هستند که چنین دالر کمک کنند. افغانستان در ۶/۵ میلیارد دالر از درک خشخاش عواید داشته به تمام جهان قاچاق می شود.

از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۸ میلادی، میزان تولیدات ناخالص داخلی افغانستان رو به افزایش بوده است. در مجموع عایدات داخلی از ۳۷/۳۶ (۲۰۱۰) ملیارد دالر به ۶۹/۶۵ (۲۰۱۷) ملیارد دالر کشانیده است ولی عاید سرانه پس از سال ۲۰۱۲ از ۶۴۱ دالر به ۵۲۰ دالر کاهش یافته است. یکی از دلایل عمده کاهش در عاید سرانه را رشد نفوس کشور تشکیل می دهد. افغانستان در ۸۳۵ هزار تولدات ۴۳۵ هزار وفيات دارد تقریباً در سال نیم میلیون نفوس بیشتر می شود. افغانستان نظر به کمیت نفوس دارای نیرو جوان بیشتر بوده حدود ۸ میلیون نفوس بین سنین ۱۵ الی ۴۰ میباشد.

بصورت تخمینی حدود ۵۰۰ هزار متشبت کوچک و متوسط در کشور مصروف فعالیت های اقتصادی اند. لازم بود این متبثین رشد داده به فابریکه داران بزرگ تبدیل می گردید. بنا بر ۳ علت فابریکه داران کوچک و متوسط نتوانستن رشد کنند.

۱. فساد اداری و کاغذ بازی

۲. جنگ و بدمنی

۳. مداخله کشور های همسایه مثلاً در تاسیس موسسات و فابریکه های بنیادی است که فابریکه کوچک نتوانست رشد کند.

در حال حاضر دولت افغانستان ۵۰۰ الی ۶۰۰ پروژه های انتقالی و انکشافی را به پیش می برد که حدود ۶۰ الی ۵۰ پروژه آن جدید میباشد. ولی این پروژه هیچکدام بنیادی و مادر نمی باشد. در میان پروژه ها تاسیس بندبرق آبی، تاسیس فابریکه ذوب آهن و مس، ایجاد خط آهن، تاسیس فابریکه تصفیه تیل گاز، ساخت میترو ها و کانالیزاسیون بچشم نمی خورد تنها پروژه آبرسانی از دریای پنجشیر به شهر کابل یک پروژه حیاتی است امیدواریم بزودی به بهره برداری سپرده شود.

تا حال مدت ۴۵۰۰ کارخانه ی تولیدی در کشور ایجاد و یا بازسازی شده است و در کل به ارزش ۱۰ ملیارد دالر درین بخش سرمایه گذاری گردیده است.

افتتاح دهلیز های هوایی با برخی کشور های منطقه، آغاز روند صادرات به خارج از کشور از طریق بندر چابهار بازاریابی اموال تجارتي افغانستان در خارج، تطبیق استراتژی ملی صادرات افغانستان، برگزاری نمایشگاه های تجارتي به هدف بازاریابی در خارج از کشور، ایجاد راه های ترانزیتی زمینی با کشورهای چین، قزاقستان، هند و ازبکستان و مشخص کردن شش قلم از تولیدات مهم کشور برای صادرات، از دلایل افزایش صادرات افغانستان بوده است. درین سال های اخیر وزارت زراعت و وزارت انکشاف دهات در تاسیس یکتعداد پروژه های زراعتی موفقانه به پیش برده است که قابل تقدیر است. و هم باید گفت رشد مخابرات در اقتصاد کشور موثر بوده فعلاً ۱۷ میلیون شهروند افغان از خدمات تلفن همراه بهره مند هستند.

شاخص های اقتصادی

تولید ناخالص داخلی: قیمت فعلی ۱۹،۹۹۰ ملیارد دلار ۲۰۱۹

تولیدات ناخالص داخلی به قیمت بین المللی: ۷۶/۱۵۸ ملیارد دالر ۲۰۱۹

تولید ناخالص داخلی - نرخ رشد واقعی: ۲,۷٪ (۲۰۱۷)
تولیدات ناخالص سرانه: ۵۴۷/۵ دالر
تولیدات ناخالص سرانه به ارزش بین المللی: ۲۰۸۵ دالر
نرخ تورم به فیصدی: ۱,۹ راپور سال ۲۰۱۹

تولید ناخالص داخلی - ترکیب بخش:

کشاورزی: ۲۳٪

صنعت: ۲۱,۱٪

خدمات: ۵۵,۹٪

توجه: این ارقام شامل تولید تریاک نمی باشد

مخارج ناخالص ملی (دالر آمریکا فعلی) ۲۳,۰۰۴,۶۴۹,۳۳۱ (۲۰۱۷)
هزینه نهایی مصرف و غیره (دالر آمریکا فعلی) ۲۰,۰۱۹,۵۶۱,۳۰۵
مخارج مصرف نهایی خانوار (دالر آمریکا فعلی) ۱۶,۲۸۵,۱۱۸,۸۱۴
مخارج مصرف نهایی دولت عمومی (دالر آمریکا فعلی) ۲,۸۹۳,۵۶۰,۳۳۶

بررسی اقتصادی: از قوس الی ماه قوس سال آینده

جمعیت زیر خط فقر: ۵۴,۵٪ (۲۰۱۹)

درآمد یا درآمد خانوار برحسب درصد سهم:

کمترین ۱۰٪: ۳,۸٪

بالاترین ۱۰٪: ۲۴٪ (۲۰۰۸)

نیروی کار: ۸,۷۷۸ میلیون نفر (۲۰۱۷)

نیروی کار، وابسته به شغل: (۲۰۱۷)

۴۴,۳٪ کشاورزی،

صنعت ۱۸,۱٪

خدمات ۳۷,۶٪

نرخ بیکاری: ۲۳,۹٪

بودجه:

درآمد: ۲,۲۷۶ میلیارد (۲۰۱۷)

هزینه: ۵,۳۲۸ میلیارد دالر

صنایع: تولید مفیاس کوچک منسوجات، صابون، مبلمان، کفتم، خود، پوشاک، مواد غذایی، نوشابه‌های غیر الکلی، آب معدنی، سیمان؛ فرش دستباف؛ گاز طبیعی، زغال سنگ، مس

برق

برق - تولید: ۱,۲۱۱ میلیارد کیلووات ساعت (۲۰۱۶ دلار).

برق - تولید بر اساس منبع:

سوخت فسیلی: ۴۵٪ کل ظرفیت نصب شده (۲۰۱۶)

آبی: ۵۲٪ از کل ظرفیت نصب شده (۲۰۱۷)

دیگر: ۴ درصد کل ظرفیت نصب شده (۲۰۱۷)

برق - مصرف: ۵,۵۶۲۶ میلیارد کیلووات ساعت (سال ۲۰۱۶)

برق - صادرات: صفر کیلووات ساعت (۲۰۱۶ دلار).

برق - واردات: ۴,۴ میلیارد کیلووات ساعت (۲۰۱۶ دلار).

نفت

نفت - تولید: ۱۹۵۰ بشکه در روز یا ۳۱۰ متریک مکعب در روز (۲۰۱۲) فعلا مسدود شده

نفت - مصرف: ۳۵۰۰۰ بشکه در روز یا ۵۶۰۰ متر مکعب در روز (۲۰۱۶)

ذخایر نفتی ثابت شده: ۱,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰ بشکه (۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ متر مکعب) (۲۰۰۶)

گاز

گاز طبیعی - تولید: ۱۶۴,۲ میلیون متر مکعب (۲۰۱۷)

گاز طبیعی - مصرف: ۱۶۴,۲ میلیون متر مکعب (۲۰۱۷)

ذخایر ثابت شده گاز طبیعی: ۴۹,۵۵ میلیارد متر مکعب (۲۰۱۸)

زراعت

محصولات زراعتی: گندم، میوه تر، میوه خشک، پشم، گوشت گوسفند، پوست گوسفند، پوست

گوسفند، خشخاش

صادرات: ۷۸۴ میلیون دلار (۲۰۱۷)

صادرات - کالاها: میوه جات خشک، فرش دستباف، پشم، پنبه، انار و پوست، جواهرات

گرانبها و نیمه قیمتی و گیاهان دارویی

صادرات - شرکای: هند ۵۶,۵٪، پاکستان ۲۹,۶٪ (۲۰۱۷)

واردات: ۷,۶۱۶ میلیارد دلار (۲۰۱۷)

واردات - کالاها: ماشین آلات و سایر کالاهای سرمایه، غذا، پارچه، محصولات نفتی

واردات - شرکای: چین ۲۱٪، ایران ۲۰,۵٪، پاکستان ۱۱,۸٪، ازبکستان ۱۱٪، مالزی ۵,۳٪ (۲۰۱۷)

قرضه خارجی: مجموع ۲,۸۴ میلیارد دلار (۲۰۱۱) [۸۵]

روسیه - ۹۸۷ میلیون دلار

بانک توسعه آسیا - ۵۹۶ میلیون دلار

بانک جهانی - ۴۳۵ میلیون دلار

صندوق بین‌المللی پول - ۱۱۴ میلیون دلار

آلمان - ۱۸ میلیون دلار

صندوق توسعه عربستان - ۴۷ میلیون دلار

بانک توسعه اسلامی - ۱۱ میلیون دلار

بلغارستان - ۵۱ میلیون دلار

صندوق توسعه کویت - ۲۲ میلیون دلار

ایران - ۱۰ میلیون دلار

اوپک - ۱,۸ میلیون دلار

تعادل حساب جاری: - ۷۴۳,۹ میلیون دلار (۲۰۱۱)

کشور نسبت به جهان: ۱۳۲

نتایج

کنون یک بحران مالی رو به وخامت شدید در جریان است که همراه با درآمدهای کاهش یافته ، خलाهای مالی تمویل نشده، خالی شدن ذخایر نقدی و انباشته شدن قرضه های به تأخیر افتاده دولت را از کار باز مانده است.

بازگرداندن ثبات مالی به ترکیبی از اصلاحات نیاز دارد تا درآمدها افزایش یابند و تأمین مالی بیش‌تر میسر شود و در نتیجه معاش کارمندان ملکی و مصارف عملیاتی و انکشافی تحت پوشش قرار بگیرند.

برای بازگرداندن ثبات مالی، بازگرداندن اعتماد، ایجاد اشتغال در بخش خصوصی، تقویت انسجام اجتماعی و ارائه‌ی خدمات در محیطی که شکننده است و جنگ در آن جریان دارد، یک آجدای قوی اصلاحات در کشور ضرورت است.

منابع

1. Afghanistan: Gross domestic product, current prices (U.S. dollars) ۱

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=45&pr.y=13&sy=2017&ey=2021&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=512&s=NGDPD%2CPPPGDP%2CNGDPDPC%2CPPPPC%2CPCPIPCH&grp=0&a=>

2. Over 54 Percent of Afghans Live Under Poverty Line: CSO

<https://ariananews.af/over-54-percent-of-afghans-live-under-poverty-line-cso/>

.Afghanistan Population ۳

<https://www.worldometers.info/world-population/afghanistan-population/>
.Demographics of Afghanistan ۴

https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Afghanistan

۵. تجارت افغانستان - ۸ میلیارد واردات، نیم میلیارد صادرات

<https://www.darivoa.com/a/afghanistan-trade-balance/2950036.html>

۶. نگاه اجمالی به وضعیت در افغانستان

<https://www.worldbank.org/fa/country/afghanistan/overview>